למיס ח'ורי: המשקיף האולטימטיבי

רולא ג'ירייס שוחחה עם האמנית הפלסטינית למיס ח'ורי על שייכות וזהות, על זיכרון ואינטואיציה, ועל האופן שבו צורה, קול ותנועה מופיעים בעבודות האמנות שלה.

שיחה מאת רולא ג'ייריס מרץ 13, 2023

למיס ח'ורי היא אמנית בת למשפחה פלסטינית מנצרת, החיה ועובדת באנגליה. ההתנסות המשמעותית ביותר בחייה הייתה הוראת אמנות במחנות פליטים בפלסטין. למרות שעבודתה מציגה תחומי עניין רבים, למיס לעולם אינה נמנעת מחקירת החיים עם מעט תמימות ובאמצעות פעולות ילדיות. רולא ג'ירייס שוחחה איתה על כמה רעיונות שמשפיעים על הפרקטיקה האמנותית שלה.

רולא ג'ירייס:כאחת שנולדה לתוך חברה בעלת זהות כפולה, איך יצרת דיאלוג בין שני החלקים?

למיס ח'ורי:פרדיגמת השייכות והשאיפה האינהרנטית להיות חלק ממשהו גדול יותר מאיתנו התרסקה אצלי בילדות: אני לא מסתכלת על עצמי, או על הקהילות שאני שייכת אליהן, כיחידות שחוו מצב מורכב כזה של הוויה – זה קרה להמונים ברחבי העולם. כאשר מתרחש משבר, השאלה הבוערת שעומדת על הפרק היא איך אנחנו מתייחסים לחיכוך החריף שנוצר, כקולקטיב וכאינדיבידואלים. אם נשים רגע את הקולקטיב בצד, פניתי באופן מודע לכיוון של הכלה ולא של הרחקה, ודרך הפרקטיקה הזאת הגעתי להרבה תובנות.

בראש ובראשונה, הודיתי בפני עצמי שיש בי צד אפל, שבא לידי ביטוי כתסכול מודחק שחי עמוק בתוכי, ובכך נפתחתי להבנת המקורות שלו וקיבלתי את כל ההבטים שלו מבלי להפוך לאויבת שלו. הגילוי הזה שינה את ההסתכלות שלי על סביבתי. משם והלאה, ההתמודדות שלי עם הצדדים האפלים של אחרים, יהיו אשר יהיו, התפתחה ללא מאמץ. כל אלה עזרו לי לעבד את העבודה שלי באופן יותר עמוק ורחב.

ביחד, לעומת זאת, נראה ששכחנו איך להגיע להסכמות ולפתרונות משותפים. ההכרה והקבלה של הנוכחות המתעתעת של האחר לבשה צורות רבות של שיחה וביטוי. רגעי חולשה ויאוש הובילו אותי אל השייכות האמיתית שלי. זה היה לפעול על פי התשוקה החזקה ביותר שלי, ולהתמסר לחלוטין לדרך היצירה. כך מצאתי את הקול, את צלילים ואת השפה החזותית שלי, שמאפשרים לי להקים אזור ומציאות חלופיים.

*"מגיל צעיר התחלתי לחפש מקום שיעניק לי נמל מבטחים, וטיפלתי בהשתוקקות באותו דחף פנימי משתלט ליצור מציאות שונה, או אולי מציאות חלופית, שבה אוכל להתקיים*1".

ר.ג'.:את כותבת שתמיד נמנעת מהזדהות עם כל אסון, למרות הקשיים שאת ואחרים חוויתם. תוכלי להרחיב בנקודה זו?

ל.ח'.:מתוך גלים של ייסורים, למדתי איך להפוך כל פרדוקס לנקודה שקטה שממנה אני יכולה לתפוש באופן קוהרנטי את כל הזוויות והאפשרויות. זה דבר אחד להפגין סולידריות עם מטרה מסוימת, ודבר אחר לגמרי לרצות לעמוד במחיצת "מוזה". איני נוטה להביא את ההטיה שלי אל החלל הריק שלי. במקום זאת, אני מוצאת את עצמי תחת השפעה שמימית, היכן שאני משילה את גופי ואת משקעי הזהות שלי. ברגע אחד הכול נחטף בידי הכוח שאנחנו מכנים "השראה", כדי לפגוש ולקבל את הלא-נודע. ומיד, כל התהיות המצטברות שלי יצוצו באופן בלתי נמנע ואינטואיטיבי דרך הדלת האחורית של המוח שלי.

כשאני אומרת את זה, עלי להצביע על כך שלעתים קרובות אנחנו מגיעים אל החלל הריק עם הצעה של רעיון או תפישה כלשהי, אבל עלינו להשאיר מספיק ערוצים פתוחים כדי לשמוע, ואז להקשיב למה שהיצירה עצמה מספרת לנו. פעמים -רבות החומר מכתיב נוכחות, דבר שעשוי להוביל את העבודה לכיוון אחר. לרוב אני בודקת את הכול, מתוך מיקרו פרספקטיבה, עם כוונה ומטרה להרחיב את הידע התלת-ממדי שלי ואת המפגשים הפיזיים, אבל אני מעדיפה לחיות, להתקיים ולבחון את כל מה שצברתי ברמת המקרו, ממעוף הציפור, היכן שהתודעה שלי מטפסת אל ספקטרום רחב וגדול יותר של הבנה, ומגיעה שוב ושוב אל מצבי סקרנות לא מוכרים אך ניתנים להשגה.

The wheel of Karma.JPG

[1]למיס ח'ורי, לא כתב היד שלי, 2016, 20X20 ס"מ
באדיבות האמנית

[2] Family tree.JPG

[3]למיס ח'ורי, עץ משפחה, 2019, 20X20 ס"מ
באדיבות האמנית

"במקום זאת, החלטתי להפוך לעדה, או אולי למשקיפה שמתעדת ורושמת, דבר שבתורו עיצב את האופן שבו אני תופשת את עולמי, ומאוחר יותר זה חידד את תודעתי לגבי הניואנסים העדינים מאוד של הקונפליקטים האנושיים."

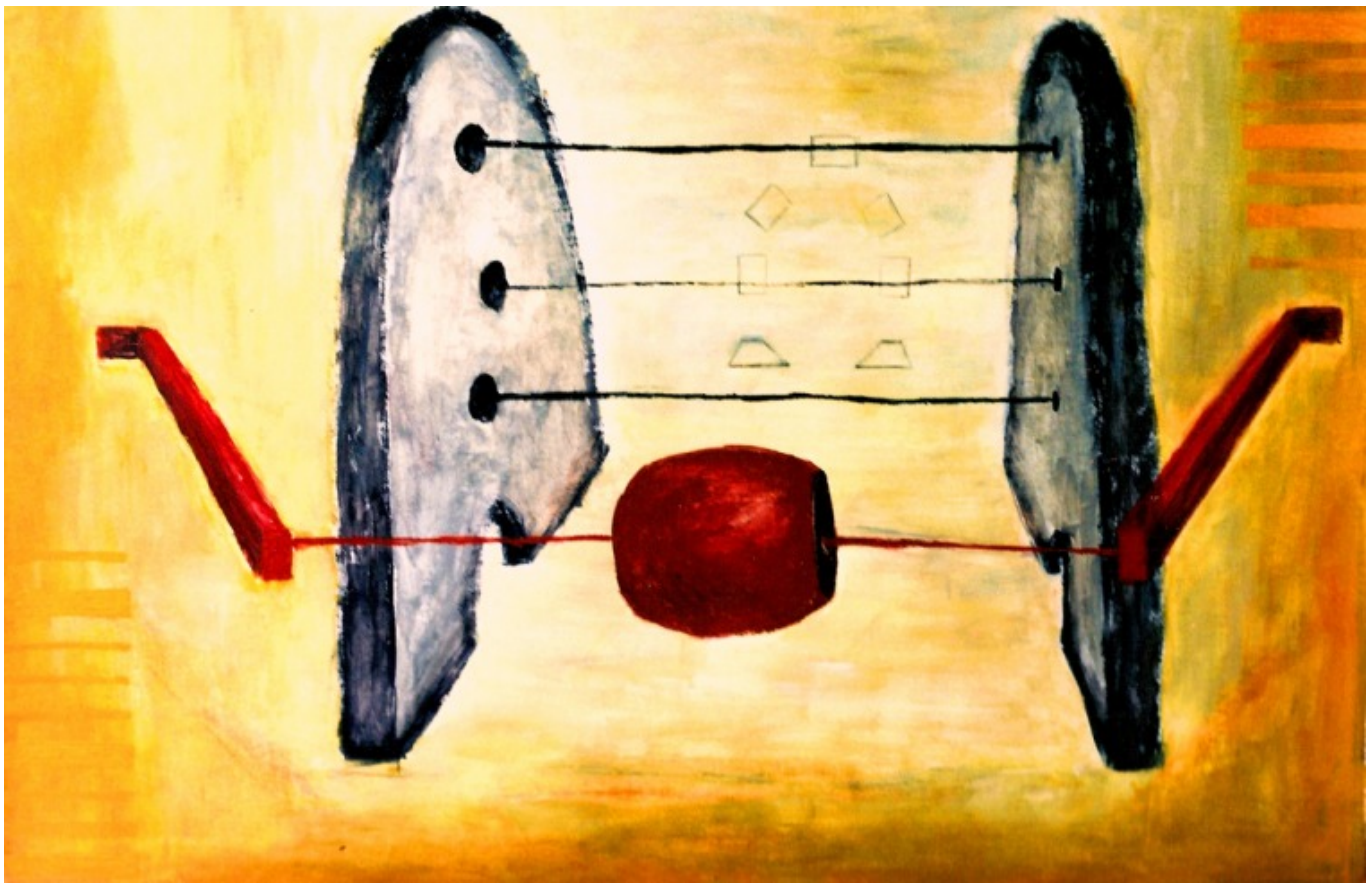
ר.ג'.: כתבת פעם שאת נושאת איתך 'צלליות של זיכרון' לכל מקום. מהן הצלליות הללו? והאם הן עדיין נוכחות בעבודתך?

ל.ח'.:- הן תמיד מלוות אותי; ואת כולם, בעצם. שאריות הצלליות האלה נטועות עמוק בתת-מודע שלנו, בצורת סמלים חד-מדיים, דימויים או אולי מוטיבים (כפי שכתב קרל יונג בספרו מ-1964,*האדם וסמליו*)*Symbols Man and His*), כאשר אנחנו מכירים בצלליות ומתווים אותן הן יכולות לפעול כטריגרים של תחושות עמומות, רגשות או ארועים טראומטיים. ההתנסות במצב הזה תרמה למצב הקפוא שהבאתי על עצמי, כאילו הייתי מותשת מכדי להסתכל לצלליות בעיניים. במשך זמן רב הצלחתי לשחק איתן במחבואים, והעמדתי פנים שהייתי עסוקה מדי בדרבון של דברים מוזרים אחרים, אבל הכוח החידתי ומזרזיו המשיכו לדחוק בי להתיידד איתם דרך משחקים חדשים ולא מוכרים, על פני שטח הציור. זמן קצר לאחר מכן, וכמעט בניגוד לעצמי, הונעתי שוב להטמיע את עצמי בציור כשכל עכבותי נעדרו ממנו.

כמו אמנים רבים, התהיות שלי לעולם אינן נגמרות או נפתרות. הן ממשיכות להופיע מכל כך הרבה זוויות, ומבעד לפרויקטים שונים, מביאות עמן עוד ועוד מהשאלות שלי, ומתארות את עצמן כשהן צצות פתאום באופן בלתי מוסבר וללא כוונה או התערבות מצדי. למשל, הסקרנות שלי לגבי הזמן ותכונותיו המשיכה לצוץ בכל העבודות שלי מהעבר ומההווה – מִסְבַּחָה, אם אזכיר אחת מהן. תהייה ספציפית זו על מהות הזמן הופיעה שוב ושוב באופן ליניארי. בהזדמנויות אחרות, מצאתי את עצמי חוקרת באמצעות חפץ זה, המסבחה, את מהות הזמן בתנועה המחזורית שלו, בעוד שאני מנהלת שיחה עם האפקט הצנטריפוגלי ותכונת החזרתיות, בהקשר של זמן וחלל.

מוטיבים נוספים שחוזרים על עצמם הם גרמי מדרגות וכן אותיות ומספרים, המציעים חוטים שמקשרים בין כל שלבי עבודתי המתפתחת ומשתנה.

[4] Abacus.jpg

[5]למיס ח'ורי, אבקוס, 1990, שמן על בד, 200X160 ס"מ
באדיבות האמנית

[6] Balance.jpg

[7]למיס ח'ורי, איזון, 1994, טכניקה מעורבת, 270X160 ס"מ
באדיבות האמנית

[8] Spring Hill.jpg

[9]למיס ח'ורי, Hill Springs, 1992

מבט הצבה: ציור קיר (מאחור), פחם ודבק, 200X180 ס"מ ו(מלפנים) שלושה עמודי נירוסטה, 9030 ס"מ כל אחר, גלריה בוגרשוב, תל אביב, 1992
באדיבות האמנית

ר.ג׳.:"לימודי אמנות נראו לי כבחירה במסלול קסום." למה כוונתך בכך? ואיזה קסם חקרת? ספרי לנו על פרקטיקת האמנות שלך.

ל.ח'.: כשאחזתי בעיפרון בפעם הראשונה בגיל חמש והתכוונתי לצייר משהו כדי להקל על עצמי ולהסיח את דעתי מפחדים, חשתי מיד שיש הוד וקדושה ברגע שבו התחושות, המחשבות והידיים מתחברות בריקוד קסום של יצירה משותפת. האנרגיה המיוחדת שחשתי באותו יום הייתה עדינה ועוצמתית, היא חלחלה אל התהליך הנשגב שממנו נולדת אמנות. התאהבתי ביכולת הנרכשת להתחבר אל אינטואיציות טהורות. לכן, כשהגיע הזמן לבחור, בחרתי במסלול שבו כל התשובות שלי היו מוטלות בספק, היכן ששוכנים הזרימה וחופש המחשבה, ביחד עם התנועה המתמשכת של אנרגיה שהיא תמיד זמינה במרחב האמנויות.

אמנית מרגישה שכל המדיומים ואופני הביטוי עומדים לרשותה, בהתאם לפרויקט שעומד על הפרק. היה מצב שבו נאלצתי להמיר מספר מראות ודימויים משני ממדים לשלושה. כתוצאה מכך, גוף העבודה שלי נע בין ציורי שמן בכל הגדלים למיצבים, כמו הפרויקט הראשון שלי,*מסבחה*. במקרים אחרים אני יוצרת אובייקטים קטנים או פסלים, ואז אני מציבה אותם

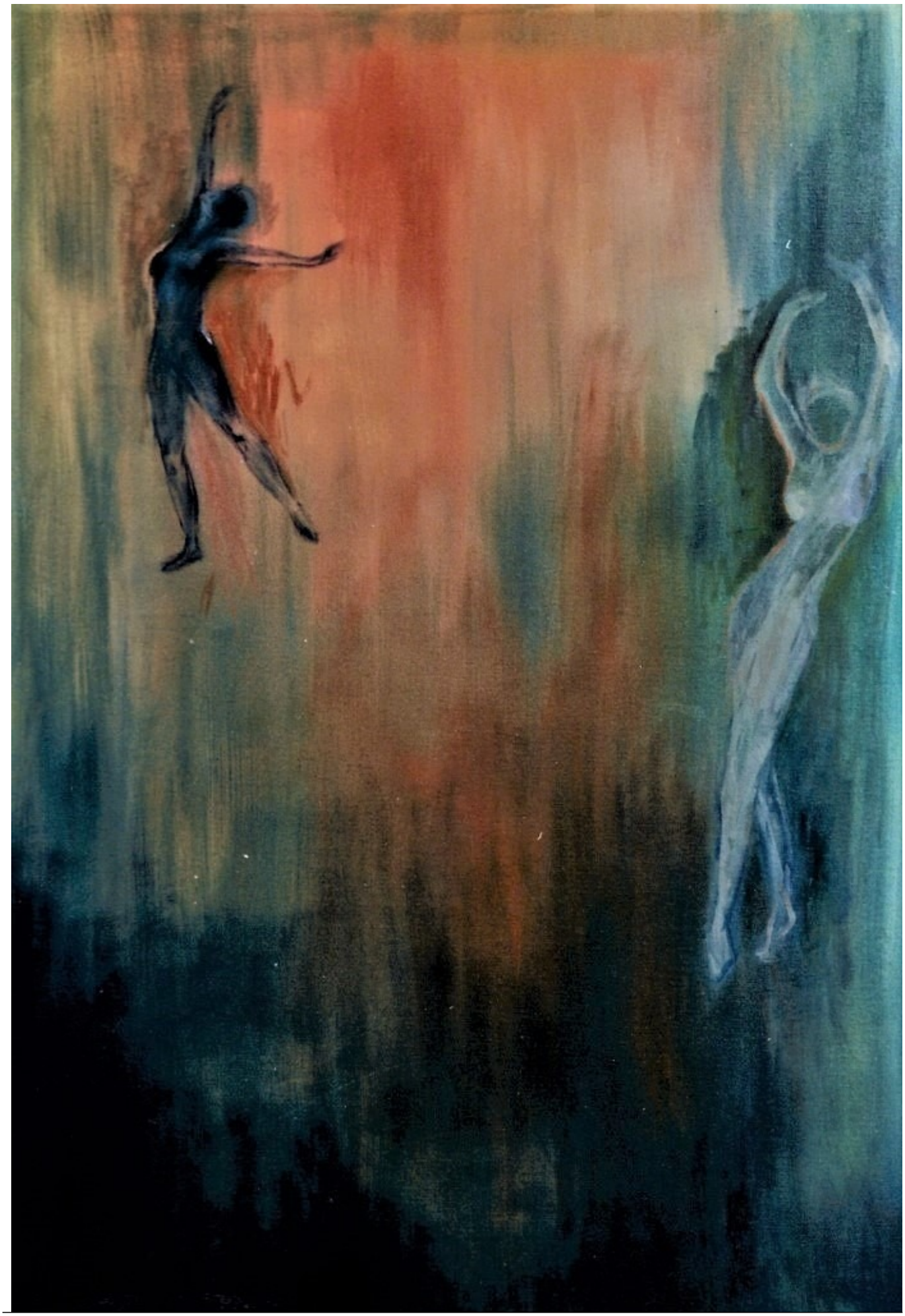
בדרכים מסוימות. אני מצלמת אותם כדי ליצור קשר אל עבודות אחרות הנמצאות עדיין בתהליך. תמה זו הייתה המהות של העבודה שלי על "המשקיף האולטימטיבי". תמיד יש זרימה משתנה של הבנה, תפישות, חלל וחומרים.

[10] close.jpg

[11]למיס ח'ורי, קרוב, 2000, טכניקה מעורבת, 230X190 ס"מ
באדיבות האמנית

[12] Two more.jpg

[13]למיס ח'ורי, עוד שניים, 1999, טכניקה מעורבת, 190X90 ס"מ
באדיבות האמנית

"אני משתאה אל מול ההנחה ששוליו של קו ישר הם המקום שבו אני פוגשת את הלא-מוכר לי, והוא יכול להיות נרחב כמו היקום כולו".

ר.ג': "בתנועה, ולכן אי-תנועה (motion ln, motio-e thus)." שינוי מיקום מהיר מאוד כאשר היציבות בטוחה וברמה נוחה עבור רוב האנשים. מדוע בחרת למסור את השינוי העצום דרך הציורי *רקדנים* (*Dancers*)?

ל.ח': רקדנים הם מאסטרים של יצירת אנרגיה בתנועה. זו תעלומה גדולה - היכולת האנושית ליצור תנועות וצורות מרשימות באמצעות הגוף. זה תמיד משך את תשומת ליבי. הרגשתי שהריקוד נמצא בפינה מעודנת ומולדת בנשמה שלי. לכן, כשהייתי במסע שלי, התנסיתי בעולם המחול וניסיתי באופן נואש למלא את הריק הבלתי מוסבר שנשאתי עמי עקב היעדרו של הציור. לאחר זמן קצר גיליתי שלמרות העובדה שאני נהנית ומתפעלת מפעולת הריקוד, לא יכולתי לבטא את המצב הקיומי שלי ואת מה שעלי להשמיע דרך תנועה פיזית. מאחר שהמחול הוא אמנות של בריאת צורות בחלל ובזמן, הסקתי שעדיף לי לבחון את התנועה האישית שלי בחלל ובזמן דרך יצירה חזותית ולשונית כדי לבטא טוב יותר את הכוונות שלי.

ר.ג': כיצד משתלבים האמנות והמדע בעבודתך?

ל.ח': מדענים ואמנים חולקים שיטות מחקר ודרך מחשבה. הם מבחינים במצב חיצוני או פנימי ואז מציבים שאלה עם הרבה לבטים, ומבצעים בשאלה בחינות מדוקדקות, בכלים ובמכשירים העומדים לרשותם. המסקנה אינה ידועה מראש. התוצאות תמיד פתוחות לגילויים נוספים, שיחזירו את אלה וגם את אלה אל נקודת המוצא. בשני התחומים, אם וכאשר יש תוצאה סופית או יצירה, זה תמיד זמני וללא סוף, ועדיין יש לזה השפעה עזה על האבולוציה המשותפת שלנו.

ר.ג': אני יודעת על עוד פרויקט מחקר מענין שעשית, שאינו מוזכר באתר שלך, אבל חוטים שלו ניכרים בעבודות האחרונות שלך – והוא קשור לאותיות הא"ב הערבי. תוכלי להרחיב על זה?

ל.ח': מעניין שהתשמשת במילה 'חוטים' בשאלה שלך, כי זה בדיוק איך שאני תופשת את המעורבות של עבודתי, מלבד ההיקסמות שלי מחוטים כחומר שאפשר לעצב. יש חוט של חשיבה בבסיס כל העבודה שלי בעבר ובהווה: ההתפעלות מבני אדם ומהסמלים שלהם. במילים אחרות, אני מתעניינת במקורות הסמלים ובכתבים עתיקים; היכן ומתי הם נוצרו? וכיצד הם הפכו לארכיטיפים של הבנה ולאופני התנהגות? כל אלה מצאו ביטוי לאורך הדרך שלי, מזוויות רבות. בכל נקודה בה נושא עניין אותי התחלתי לרקום עבודה, תפר אחר תפר, סביב ההקשר המסוים.

"צלילים וסמליהם", הפרויקט האחרון שלי, נולד וצמח בזמן הקורונה, כאשר העולם שהיכרנו עבר תהליך פירוק. בסופו של הרעש המהדהד הזה הגיע שקט נפלא שריחף מעל החיים שלנו. אני, כמו רבים אחרים, ניצלתי את ההגבלות העצומות ואת צמצום התנועה כדי להביט עמוק יותר אל תוך השקט, אל השפעתה של הדממה, והתוצאה הייתה בהירות ותודעה מוגברת, עבורי ועבור אחרים.

[14] The pen (1).jpg

[15]למיס ח'ורי, העט, ומה שהם כותבים 2, 2022, 1999 שמן על בד, 102X80 ס"מ
באדיבות האמנית

[16] Here.jpg

[17]למיס ח'ורי, כאן, שמן על בד, 102X80 ס"מ
באדיבות האמנית

הראשוני שלנו בקשר ובתקשורת. בחסות ההשתקה המוחלטת של שתיהן בשנת 2020 חזרתי אל השאלות הבסיסיות שלי ואל התשובות להן. החזרה לנקודת המוצא נראתה לי חיונית. אחת השאלות העיקריות נגעה להעברת מידע. כיצד אנחנו מבינים את מה שנמסר או מועבר אלינו? ולמה צליל פשוט שאנחנו משמיעים, או סמל מתוסרט, הופכים לכלי ביטוי לקשר, או למקור למועקה? באמצעות האמנות שלי אני בוחנת את דופק הצליל שהופך לאות הכתובה, שבתורה יוצרת שפה שלמה ועקבית.

התחלתי בחיפוש ויזואלי אחר הצורות והצבעים של הקול, ואחר כך הפניתי מבט רחב יותר אל האופן שבו צלילים הופכים לאותיות, ומעבר לזאת, איך הן מקבלות את צורתן. לא פחות חשובה הייתה העובדה מאירת העיניים שלמדתי על האותיות הערביות ועל המשמעות שלהן. ובעיקר העידוד המרגש ששאבתי מהתהליך, שאין ספק שלהשמעת צלילים מסוימים ברצף מסוים יש השפעה מרגיעה ומרפאת על קיומנו.

אולי כבר הבנת שמרתקים אותי פעמי האותיות ומקצב המילים. אני גם נושאת תכונה של מספרת סיפורים, וכך נולד הספר שלי 28 אותיות - הוא נבע מעבודתי עם ציורים לאחרונה. בדיוק כמו בעבודתי החזותית, באופן סמלי ומינימליסטי, אני מספרת את הסיפור שלי, המשולב באופן מורכב עם 28 דמויות אחרות, ששמותיהן מתחילים באות על פי סדר הא"ב הערבי.

- 1. כל הציטוטים נלקחו מאתר האינטרנט של למיס ח'ורי, אלא אם כן צוין אחרת.

Source URL: https://www.tohumagazine.com/he/article/%D7%9C%D7%9E%D7%99%D7%A1-%D7%97%D7%95%D7%A8%D7%99-%D7%94%D7%9E%D7%A9%D7%A7%D7%99%D7%A3-%D7%94%D7%90%D7%95%D7%9C%D7%98%D7%99%D7%9E%D7%98%D7%99%D7%91%D7%99

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/The%20wheel%20of%20Karma.JPG
[2] https://www.tohumagazine.com/he/file/family-treejpg
[3] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Family%20tree.JPG
[4] https://www.tohumagazine.com/he/file/abacusjpg
[5] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Abacus.jpg
[6] https://www.tohumagazine.com/he/file/balancejpg
[7] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Balance.jpg
[8] https://www.tohumagazine.com/he/file/spring-hilljpg
[9] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Spring%20Hill.jpg
[10] https://www.tohumagazine.com/he/file/closejpg
[11] https://tohumagazine.com/sites/default/files/close.jpg
[12] https://www.tohumagazine.com/he/file/two-morejpg
[13] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Two%20more.jpg
[14] https://www.tohumagazine.com/he/file/pen-1jpg
[15] https://tohumagazine.com/sites/default/files/The%20pen%20%281%29.jpg
[16] https://www.tohumagazine.com/he/file/herejpg
[17] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Here.jpg